

Van loodgieter tot installateur: *mijmeringen bij een frappante foto*

Leo Leurink

In het najaar van 2010 ontving ik van plaatsgenoot Anny van den Bos-Heck een oude foto, bedoeld om mee te dingen in de fotowedstrijd "Kiek Borne". Alhoewel de betreffende foto, die hieronder is weergegeven, niet werd geselecteerd voor de kalender is het kiekje toch om meerdere redenen waard om te laten zien. Het doet ons in een tijd belanden die niet zo ver achter ons ligt, maar gerelateerd aan de hier voorafgaande eeuwen in een kort tijdsbestek grote veranderingen liet zien, met name op het gebied van de persoonlijke verzorging d.m.v. sanitaire voorzieningen en verbeteringen m.b.t. het wassen van o.a. kleding.

Zo begon Ben Heck als 16-jarige bij het loodgietersbedrijf van Weghorst: overall aan en op de bakfiets naar een klant in Bentelo.

Een foto uit 1956

Op de foto zien we de werkplaats die tot halverwege de jaren '70 stond op de hoek waar de Ennekerdijk uitmondt op de Grotestraat. (Nu is er een parkeerplaats).

Het pand was van de familie Nijhuis, ook bekend onder de bijnaam "de Hekkelers". Achter het pand stond de Bentheimer put die momenteel de tuin van het Bussemakerhuis siert.

In de deuropening zien we (links) Ben Heck, als jong "knechtje" (16 jr.) met z'n baas Johan Weghorst. Johan had deze ruimte van zijn daar wonende zwager Gerard Nijhuis gehuurd, die gehuwd was met een zus van hem. Het was de plek waar Johan H. Weghorst in 1954 begon met een loodgietersbedrijf, zoals dat op de voorgevel keurig staat aangegeven.

De vroegere loodgieter

Een loodgieter in vroegere tijden was iemand die zich in feite bezig hield met het gieten van stroken lood en loden pijpen. De stroken werden gebruikt om buizen waterdicht te maken. Het werkgebied van een loodgieter werd in verloop van tijd wat ruimer. Zo hield hij zich steeds meer bezig met de aanleg van en het onderhoud aan water- en gasleidingen, riolering en het daarop aangesloten sanitair.

Maar zoals de foto laat zien was de wasketel in die tijd toch nog niet uit de mode geraakt. Op het transportmiddel van Weghorst uit die tijd, de bakfiets, staat een wasketel die, nota bene, van een nieuwe bodem moest worden voorzien. (Toen was reparatie in plaats van weggooien heel gewoon!).

Als schoolgaand kind in die tijd kan ik me nog goed

herinneren dat mijn moeder op zondagavond de vuile was in zo'n wasketel deed en op de kachel aan de kook bracht. Als we dan de volgende dag (maandag, de wekelijkse wasdag), tussen de middag van school thuis kwamen, rook het naar zeepoeder en hing 't halve benedenhuis vol met te drogen wasgoed.

De was doen in die tijd was urenlang hard ploeteren. Met het huidige comfort aan wasmachines, wasdrogers kan men nu tussen ander werk door zijn (dagelijkse) wasje doen.

Ook zien we een closetpot en een stortbak in de bakfiets, wat in die tijd nog vrij nieuw was. Immers bij de gewone man was toen het "tunneke", vaak in "het huuske" buitenshuis nog gebruikelijk. De inhoud van het tonnetje was vaak van belang voor de verbouw van eigen groenten op het land.

Met de bakfiets op de foto, zo is mij verteld, fietsten baas en leerjongen in die dagen via Delden over de brug van het Twente-Rijnkanaal naar Bentelo, waar een nieuwbouwhuis moest worden geïnstalleerd.

Installateur

Dit brengt ons op de benaming installateur. Door de opkomst van sanitaire voorzieningen zoals een op de waterleiding aangesloten wasbak met fontein en een douche met warm water, die de roemruchte lampetkan met waskom langzamerhand verdrong, veranderde ook de naam van loodgieter in die van installateur. Vooral de tijd direct na de oorlog en in de daar op volgende jaren vijftig, toen door de overheid subsidies werden verstrekt op de aanleg van een douche binnenshuis nam het aantal loodgietersbedrijven, maar nu onder de naam van "installatiebedrijf" toe.

Ook bij ons thuis kwam boven op de overloop in een hoekje naast het schoorsteenkanaal een heuse douche. Het tijdperk om op zaterdag met zijn allen in de woonkeuken te worden gewassen in een teil met warm water, was toen verleden tijd!

En op de boerderij, waar menige boer zich bij de pomp, gekleed in een lange onderbroek met of zonder borstrok, het zweet en vuil van zich afboende, ook daar kwam een douche ergens op de deel.

Een anekdote uit die tijd getuigt ervan dat het even wennen was: Twee "noabers", die elkaar

tegenkwamen, waar bij de één kort geleden een douche was geïnstalleerd, daar vroeg de andere heel belangstellend:

"Zo Hendrik, hoo geet het oe met 'n nie'jen douche"?

"Wa good, Jans, mear ik bin in mien hele leaven nog nooit zo nat ewès".

Weghorst Installatiebedrijf

Maar hoe ging het verder met het loodgietersbedrijf van Johan Weghorst?

Na enige verhuizingen vestigde Weghorst zich uiteindelijk aan de Nieuwe Kerkstraat, waar nu de supermarkt van Albert Heijn is.

Na vele jaren neemt, midden jaren '80, *erg frappant*, Ben Heck de vroegere "leerling loodgieter" de zaak van zijn leermeester over en verhuist met zijn onderneming naar de Grotestraat naar het voormalige pand van busonderneming Ter Haar, nu OAD.

In de jaren '90 verhuist Ben met het bedrijf, dat nu ook Engels sanitair in het assortiment heeft opgenomen, naar de Ambachtstraat. Daar wordt een bedrijfshal met showroom gebouwd voor een groothandel in klassiek sanitair.

Een nieuwe eigenaar in 2000

Ben Heck bereikt in 1999 de Vut-leeftijd. Nog geen 50 jaar na de tijd van zich wassen in een teiltje zijn er nu de als vrij normaal beschouwde luxe ingerichte badkamers. Zijn twee zonen nemen de groothandel over. Het installatiebedrijf gaat over naar derden.

Uitleven in een hobby

Ben, geïnteresseerd in de plaatselijke historie wordt lid van de heemkundevereniging. Hij verdiept zich in de Bornse bijnamen. Hij maakt, na zijn oproep in *Boorn & Boerschop* tot het vastleggen van bijnamen, in 2010 de start mee van een werkgroep. De werkgroep wil bij het 50-jarig jubileum van de heemkundevereniging in 2012 een boek uit brengen over de Bornse bijnamen.

Maar een slopende ziekte wordt Ben fataal en hij overlijdt in april 2011, nog maar 70 jaar oud. Binnen de heemkundevereniging zal Ben degene zijn die het initiatief heeft genomen om dit stukje Bornse cultuurhistorie voor het nageslacht vast te leggen.

Ik zitte lever oonder de koo as oonder 'n notaris, zea 'n boer!